

Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja - Portugalska

KAZALO

- 1 Katere so različne vrste ukrepov?
- 2 Pod katerimi pogoji se lahko odredijo taki ukrepi?
  - 2.1 Postopek
  - 2.2 Glavni pogoji
- 3 Cilj in predmet takih ukrepov
  - 3.1 Katere vrste premoženja so lahko predmet takih ukrepov?
  - 3.2 Kakšni so učinki takih ukrepov?
  - 3.3 Kakšna je veljavnost takih ukrepov?
- 4 Ali se je zoper ukrep mogoče pritožiti?

1 Katere so različne vrste ukrepov?

Začasni ukrep in ukrep zavarovanja sta vrsti zaščitnih ukrepov, ki ju je mogoče zahtevati od sodišča v okviru zaščitnih postopkov. Začasno varstvo pravic ni omejeno na zaščitne postopke, saj portugalski pravni sistem določa še druge začasne ukrepe za zaščito nekaterih pravnih položajev – npr.:

1. začasne ukrepe v postopku prepovedi ali izključitve;
2. začasno skrbništvo nad premoženjem pogrešane osebe;
3. imenovanje skrbnika *ad litem*;
4. ukrepe, ki so potrebni za zaščito premoženja v okviru zapuščine, ki je začasno brez lastnika.

Zaščitni ukrepi so namenjeni odpravi *periculum in mora* (bojazen, da bo zamuda pri izdaji sodne odločbe povzročila resno in/ali nepopravljivo škodo za zatrjevano pravico) in zagotovitvi učinkovitosti končne sodne odločbe (glej člen 2 zakonika o pravnem postopku).

Sodišče sprejme nekatere ukrepe zaradi pričakovanja ali predvidevanja, da bo njegova začasna sodna odločba potrjena s končno sodno odločbo.

Razen v primeru obrnjene legitimacije za postopek se zaščitni postopki nanašajo na zadeve na podlagi varovanih pravic (člen 364 zakonika o pravnem postopku), pri čemer se zavarujejo ali začasno predvidijo učinki dokončnega ukrepa ob domnevi, da bo z odločbo, izdano v postopku v glavni stvari, ugodeno tožniku.

Zaradi nevarnosti *periculum in mora* lahko sodišče predhodno in po hitrem postopku obravnava pomembno pravno razmerje, ki ga je treba nato podrobneje in dolgotrajneje proučiti; če ta predhodna obravnava govori v prid tožniku, se odredijo ukrepi za zavarovanje pred nevarnostjo.

Zaščitni ukrepi so namenjeni zagotovitvi praktičnih rezultatov tožbe, preprečitvi resne škode ali napovedi uresničitve pravice (hipotetična instrumentalnost), da se čim bolj uravnotežijo interesi hitrosti in pravne varnosti.

Portugalsko civilno procesno pravo določa dve vrsti zaščitnih ukrepov:

1. običajne zaščitne ukrepe;
2. posebne zaščitne ukrepe.

Prve ureja člen 362 zakonika o pravnem postopku, ki določa, da če se kdo upravičeno boji, da bo druga oseba resno in nepopravljivo škodovala njegovim pravicam, lahko predlaga ustrezen ukrep zavarovanja ali predhodni ukrep za zagotovitev učinkovitosti ogrožene pravice, če v zadevi ni primeren nobeden od zakonsko določenih zaščitnih ukrepov. Interes vložnika lahko temelji na obstoječi pravici ali pravici, ki izhaja iz odločbe, ki bo izdana v postopku konstitutivne tožbe, ne glede na to, ali poteka postopek ali je bila tožba že vložena. Običajni zaščitni ukrepi se ne uporabljajo, če je namen zavarovati se pred nevarnostjo škode, ki je izrecno preprečena z drugim posebnim ukrepom.

Posebni zaščitni ukrepi so ukrepi, ki so izrecno določeni v zakoniku o pravnem postopku ali ločeni zakonodaji.

V portugalskem zakoniku o pravnem postopku so navedeni naslednji posebni zaščitni ukrepi:

1. začasna vrnitev stvari;
2. zadržanje poslovnih odločitev;
3. začasna preživnina;
4. začasna odškodnina;
5. rubež;
6. prepoved opravljanja novih del;
7. zaseg blaga.

2 Pod katerimi pogoji se lahko odredijo taki ukrepi?

Če se kdo upravičeno boji, da bo druga oseba resno in nepopravljivo škodovala njegovim pravicam, lahko predlaga ustrezen ukrep zavarovanja ali predhodni ukrep za zagotovitev učinkovitosti ogrožene pravice. Interes vložnika lahko temelji na obstoječi pravici ali pravici, ki izhaja iz odločbe, ki bo izdana v postopku konstitutivne tožbe, ne glede na to, ali poteka postopek ali je bila tožba že vložena.

Taki ukrepi se sprejmejo, če je obstoj pravice zelo verjeten in če obstaja dovolj utemeljeno tveganje, da bo ta pravica kršena. Vendar lahko sodišče ukrep zavrne, če bi škoda, ki bi jo povzročil vložniku, znatno preseгла škodo, ki se ji želi vložnik izogniti z uporabo ukrepa.

Podredna uporaba običajnih zaščitnih ukrepov je odvisna tudi od neobstoja posebnega zaščitnega ukrepa, ki bi bil ustrezen v konkretnem primeru.

Za **neopredeljene ukrepe zavarovanja** iz člena 362 zakonika o pravnem postopku zato veljajo naslednje pravne zahteve:

1. očitni obstoj pravice;
2. utemeljena bojazen, da lahko druga oseba resno in nepopravljivo škoduje pravici vložnika (*periculum in mora*);
3. praktična primernost ukrepa zavarovanja ali predhodnega ukrepa za zagotovitev učinkovitosti ogrožene pravice;
4. želeni ukrep ne sme biti zajet z drugimi zaščitnimi postopki.

Ukrepi se odredijo na podlagi povzetka – *summaria cognitio* – dokazov o resni verjetnosti, da zatrjevana pravica obstaja (*fumus bonis juris*), upravičeni bojazni, da bi lahko naravna zamuda pri dokončni rešitvi spora povzročila nepopravljivo ali težko popravljivo škodo (*periculum in mora*). Sodnik se mora nagibati k mnenju, da bo v postopku v glavni stvari odločeno v korist tožniku, saj ukrepi zavarovanja jasno posegajo v pravni položaj toženca.

Kar zadeva **posebne zaščitne ukrepe**:

1. **začasna vrnitev stvari**: v primeru nasilnega roba lahko lastnik zahteva, naj se mu njegovo premoženje začasno vrne, pri čemer se sklicuje na dejstva, povezana z lastnino, ropom in nasiljem. Sodnik lahko odredi vrnitev, ne da bi roparja pozval na sodišče ali zaslišal, če na podlagi proučitve dokazov meni, da je tožnik imel lastnino, ki mu je bila nasilno odvzeta, v posesti;
2. **zadržanje poslovnih odločitev**: če katero koli združenje ali gospodarska družba sprejme sklepe, ki so v nasprotju z zakonom, statutom ali aktom o ustanovitvi, lahko kateri koli partner v desetih dneh (od datuma sestanka, na katerem so bili sklepi sprejeti, ali datuma, ko je vložnik zanje izvedel, če ni bil ustrezno povabljen na sestanek), zahteva zadržanje izvajanja teh

sklepov. Svojo vlogo partnerja mora utemeljiti in dokazati, da bi lahko izvajanje sklepov povzročilo znatno škodo. Zahtevku se priloži kopija zapisnika sestanka, na katerem so bili sprejeti sklepi, kopija tega zapisnika pa se nadomesti z dokazili o sklepu, razen za letno skupščino;

3. **začasna preživnina:** oseba, upravičena do preživnine, lahko zahteva določitev mesečnega zneska, ki bi ga morala prejemati v obliki začasne preživnine, če še ni bilo prvega dokončnega plačila. Ko sodišče prejme zahtevek za začasno preživnino, razpiše datum obravnave in stranki obvesti, da se morata obravnave udeležiti osebno ali pa ju mora zastopati pooblaščenec s posebnimi pooblastili za poravnavo. Odgovor na tožbo se predloži med samo obravnavo. Sodnik si prizadeva doseči dogovor o določitvi preživnine, ki se nato potrdi s sodno odločbo.
Če je katera od strank odsotna ali če se poskus dogovora izjalovi, sodnik odredi pridobivanje dokazov, preden izreče ustno sodbo, ki jo mora na kratko obrazložiti;
4. **začasna odškodnina:** v povezavi z odškodninskimi zahtevki zaradi smrti ali telesne poškodbe lahko oškodovana stranka in tretje osebe, ki so upravičene do preživnine od oškodovane stranke, ter osebe, ki jim je žrtev plačevala preživnino v skladu z naravno obveznostjo, zahtevajo, naj se jim dodeli ustrezen denarni znesek v obliki mesečnega izplačila kot začasna odškodnina. Sodnik odobri zahtevani ukrep, če se dokažeta potreba kot posledica utrpele poškodbe in obveznost toženca, da povrne škodo. Začasno poravnavo, ki se upošteva pri končni poravnavi, pravično določi sodišče. To velja tudi za zadeve, v katerih odškodninski zahtevek temelji tudi na škodi, zaradi katere bi bila lahko resno ogrožena sredstva za preživljanje ali bivanje oškodovane stranke. Zgoraj navedene točke, ki se nanašajo na začasno preživnino, smiselno veljajo tudi za obravnavo tega ukrepa;
5. **rubež:** rubež omogoča upniku, ki je upravičeno zaskrbljen, da ne bo dobil premoženja, s katerim se jamči poplačilo terjatve, da doseže sodni rubež blaga. Vložnik predloga za rubež navede dejstva, ki izkazujejo verjetnost obstoja zahtevka in upravičujejo zatrjevano bojazen, pri čemer navede seznam blaga, ki naj bi se zarubilo, in vse informacije, ki so potrebne za dokončanje preiskave. Če se rubež zahteva zoper kupca dolžnikovega premoženja, vložnik, če se izkaže, da se nakup ni sodno izpodbijal, še vedno navede dejstva, na podlagi katerih je vsebina spora verjetna.
Po proučitvi dokazov se rubež razglasi brez zaslišanja nasprotne stranke, če se pravne zahteve štejejo za izpolnjene. V primeru rubeža ladij ali njihovega tovora mora vložnik poleg izpolnjevanja splošnih zahtev, dokazati, da je navedeni rubež dopusten glede na vrsto zahtevka. V tem primeru se rubež ne izvede, če dolžnik upniku takoj zagotovi sprejemljivo varščino, ali pa sodnik v dveh dnevih meni, da je primerno, da se odhod plovila zadrži do zagotovitve varščine;
6. **prepoved opravljanja novih del:** vsak, ki meni, da je kršena njegova izključna ali skupna lastninska pravica ali katera koli druga stvarna ali obligacijska pravica do uporabe ali lastnine zaradi opravljanja novega dela ali nove storitve, ki mu povzroča ali lahko povzroči škodo, lahko v 30 dneh od datuma, ko je za to izvedel, zahteva takojšnje prenehanje opravljanja dela ali storitve. Tožnik lahko prepoved določi tudi neposredno zunajsodno, tako da nosilca projekta, ali če tega ni, odgovorno osebo ali njenega namestnika pred dvema pričama pozove k zaustavitvi dela. Ta zunajsodna prepoved nima učinka, če se od sodišča v petih dneh ne zahteva potrditev;
7. **zaseg blaga:** kadar obstaja upravičena zaskrbljenost, da bo prišlo do izgube, prikrievanja ali izginotja premičnega ali nepremičnega premoženja ali listin, se lahko zahteva njihov zaseg. Ta je povezan s tožbo v zvezi s specifikacijo blaga ali dokazovanjem lastništva nad pravicami do zaseženega blaga. Zaseg lahko zahteva vsak, ki ima interes za ohranitev blaga ali listin, čeprav lahko zaseg v zadevah, v katerih se izterja dediščina, zahtevajo samo upniki. Vložnik mora neposredno dokazati pravico na blagu in dejstva, zaradi katerih obstaja zaskrbljenost, da se bo to blago izgubilo ali da bo izginilo. Če je pravica na blagu odvisna od tožbe, ki poteka ali je bila vložena, mora vložnik sodišče prepričati o verjetni utemeljenosti zadevnega zahtevka. Sodnik po predložitvi potrebnih dokazov odobri ukrep, če meni, da je brez zasega tožnikov interes resno ogrožen.

2.1 Postopek

Razen za prepoved opravljanja novega dela, ki jo je na začetku mogoče doseči v zunajsodnem postopku, potem pa je treba pri sodišču zahtevati potrditev, je treba za vse druge zaščitne ukrepe najprej pri sodišču vložiti zahtevek, v katerem vložnik navede povzetek dokazov o ogroženi pravici in utemelji bojazen pred škodo. V tem zahtevku se navedejo seznam največ petih prič in drugi zahtevani dokazi.

Na zahtevo lahko sodnik v odločbi o odreditvi ukrepa odpravi zahtevo, naj vložnik vloži tožbo v glavni stvari, če glede na gradivo, pridobljeno v postopku, meni (sodnik), da zaščitena pravica dejansko obstaja, vrsta odrejenega ukrepa pa je ustrezna za dokončno rešitev spora. Za to izjemo je mogoče zaprositi do konca zaključne obravnave; v primeru nekontradiktornega postopka lahko toženec vloži ugovor zoper obrnitev legitimacije za vložitev tožbe hkrati z izpodbijanjem odrejenega ukrepa.

Ureditve obrnitve legitimacije za tožbo se smiselno uporablja za začasno vrnitev stvari, zadržanje poslovnih odločitev, začasno preživnino, prepovedi novih gradenj in druge ukrepe, določene z ločeno zakonodajo, ki po svoji naravi omogočajo dokončno rešitev spora.

Če zakon ne določa, da se ukrep sprejme brez zaslišanja toženca, sodišče toženca zasliši, razen če bi zaslišanje resno ogrozilo cilje ali učinkovitost ukrepa.

Če je toženec zaslišan pred odreditvijo ukrepa, je pozvan, naj v desetih dneh vloži ugovor. Poziv se nadomesti z obvestilom, če je toženec že prejel poziv v postopku v glavni stvari.

Če se je rok za ugovor iztekel in je bil toženec zaslišan, se po potrebi izvedejo dokazi, ki jih zahteva ali določi sodišče.

Če toženec ni bil zaslišan in se ukrep odredi, je le uradno obveščen o sprejetju odločbe o začasnem ukrepu. Po prejemu uradnega obvestila ima na splošno pravico do pritožbe zoper odločbo o odreditvi ukrepa, če meni, da ta glede na dejansko stanje ne bi smel biti odobren. Vloži lahko tudi ugovor, če želi navesti dejstva ali predložiti dokaze, ki jih sodišče ni upoštevalo in zaradi katerih začasni ukrep ne bi bil več utemeljen ali bi se omejil. Toženec lahko s katerim koli od zgoraj navedenih sredstev izpodbija odločitev o obrnitvi legitimacije za vložitev tožbe. Če vloži ugovor, mora sodišče odločiti, ali naj se predhodno odrejeni ukrep ohrani, zmanjša ali prekliče. Zoper to odločitev in po potrebi ohranitev ali preklic obrnitve legitimacije za tožbo je mogoča pritožba, kar po potrebi povzroči izvajanje dokazov, ki jih sodišče zahteva ali določi na lastno pobudo.

Vprašanja krajevne pristojnosti so urejena s členom 78 zakonika o pravdnem postopku, v skladu s katerim:

1. se lahko zahtevki za rubež in zaseg blaga vložijo pri sodišču, ki bo vodilo s tem povezan postopek, ali v kraju, kjer je premoženje, ali v enem od krajev, kjer je premoženje, če je premoženje v več krajih;
2. je v primeru prepovedi opravljanja novega dela pristojno sodišče v kraju, kjer je treba opraviti delo;
3. je v primeru drugih zaščitnih ukrepov pristojno sodišče, pri katerem je treba vložiti s tem povezano tožbo.

Če legitimacija za vložitev tožbe ni obrnjena, se postopek takoj po vložitvi tožbe združi z zadevno zadevo; če je bila tožba vložena pri drugem sodišču, se pošlje temu sodišču, ki je izključno pristojno za nadaljevanje postopka.

Če se zaščitni ukrepi zahtevajo med tožbenim postopkom, je treba zahtevek vložiti pri sodišču, ki obravnava povezano tožbo, razen če je bila zoper tožbo vložena pritožba; v tem primeru se združitev izvede šele po koncu postopka ali po predložitvi spisa postopka v glavni stvari na prvo stopnjo.

Zastopanje po odvetniku je obvezno, če vrednost ukrepa presega

5 000,00 EUR ali če je dopustna pritožba.

Vrednost zaščitnih ukrepov se določi na naslednji način:

1. za začasno preživnino in začasno odškodnino glede na zahtevano mesečno plačilo krat dvanajst;
2. za začasno vrnitev stvari glede na vrednost stvari, ki je bila odvzeta lastniku;
3. za zadržanje poslovnih odločitev glede na obseg izgube;
4. za prepoved opravljanja novega dela in neopredeljene zaščitne ukrepe glede na izgubo, ki jo je treba preprečiti;
5. za rubež glede na znesek terjatve, poplačilo katere je treba zajamčiti;
6. za zaseg blaga glede na vrednost zaseženega blaga.

2.2 Glavni pogoji

Pri presoji meril za odreditev zaščitnega ukrepa mora sodišče vedno proučiti, ali je bojazen utemeljena ter kako zahtevno in težko bo popraviti morebitno kršitev zadevne pravice. Presodi tudi primernost ukrepa zavarovanja ali začasnega ukrepa v posamezni zadevi glede na varstvo domnevno ogrožene pravice. Ugotoviti mora, da lahko zamuda ogrozi pravico.

Poleg tega prouči, ali postopek dejansko je oziroma bi bil lahko odvisen od tožbe, ki je vložena ali bo vložena in ki temelji na zavarovani pravici.

V takem postopku mora sodišče pridobiti uvodne dokaze (tj. manj natančne kot v postopku v glavni stvari), da je obstoj pravice, ki jo je treba zavarovati, dejansko verjeten in da je bojazen pred kršitvijo te pravice dovolj upravičena.

Drugi pogoji, ki morajo biti izpolnjeni za posamezen zaščitni ukrep, so navedeni v odgovoru na vprašanja 1 in 2.

Vsi zaščitni ukrepi se štejejo za nujne in imajo prednost pred vsemi drugimi nenujnimi sodnimi ukrepi. Na prvi stopnji je treba o njih odločiti v največ dveh mesecih ali v 15 dneh, če toženca ni treba pozvati pred sodišče.

3 Cilj in predmet takih ukrepov

3.1 Katere vrste premoženja so lahko predmet takih ukrepov?

Predmet zaščitnih ukrepov so lahko pravice ter premoženje in nepremično premoženje, ki niso v celoti ali delno izključeni z zakonom.

3.2 Kakšni so učinki takih ukrepov?

Ker zaščitne ukrepe odredi sodišče, so zavezujoči za vse javne in zasebne subjekte ter imajo prednost pred ukrepi vseh drugih organov (člen 205(2) ustave Portugalske republike). Vsaki osebi, ki krši odrejeni zaščitni ukrep, se naloži kazen za hudo kršitev, ne glede na ukrepe, ki so primerni za njegovo izvršitev.

3.3 Kakšna je veljavnost takih ukrepov?

Tudi če je tožnik razbremenjen obveznosti vložitve tožbe v postopku v glavni stvari, zaščitni ukrep preneha in se izteče, kadar je tako določeno:

1. če tožnik tožbe, od katere je odvisen ukrep, ne vloži v 30 dneh od datuma, ko je bil uradno obveščen o dokončnosti in pravnomočnosti odločbe o določitvi ukrepa;
2. če se po vložitvi tožbe postopek zaradi pritožnikove malomarnosti prekine za več kot 30 dni;
3. če se tožba zavrne z dokončno in pravnomočno odločbo;
4. če je toženec oproščen in tožnik nadaljnje tožbe ne vloži pravočasno, da bi se izkoristili učinki predhodne tožbe;
5. če je pravica, ki jo želi tožnik zavarovati, prenehala.

Takoj ko odločba o odreditvi zaščitnega ukrepa in obrnitvi legitimacije za vložitev tožbe postane dokončna in pravnomočna, je toženec uradno obveščen, da je treba ne glede na pravila o porazdelitvi dokaznega bremena tožbo za izpodbijanje obstoja zavarovane pravice vložiti v 30 dneh od uradnega obvestila, sicer se sprejeti ukrep uveljavi kot dokončna sestavina spora.

Enaka kazen se uporabi, če se po vložitvi tožbe postopek prekine za več kot 30 dni zaradi tožnikove malomarnosti ali če je toženec oproščen in tožnik nadaljnje sodbe ne vloži pravočasno, da bi se izkoristili učinki predhodne tožbe.

Iztek odrejenih ukrepov na podlagi dokončne in pravnomočne sodbe je odvisen od veljavnosti tožbe, ki jo je vložil tožnik.

4 Ali se je zoper ukrep mogoče pritožiti?

Redna pravna sredstva so dopustna, če vrednost postopka presega zgornjo mejo vrednosti, za katero je pristojno sodišče, pred katerim se vlaga pritožba zoper odločbo, in če je sporna odločba za pritožnika ni ugodna za znesek, ki presega polovico tega zneska. Prav tako se lahko vedno vloži pritožba zoper odločbo, ki se nanaša na vrednost zaščitnih ukrepov, z utemeljitvijo, da vrednost zaščitnega ukrepa presega zgornjo mejo vrednosti, za katero je pristojno sodišče, ki je sprejelo sporno odločbo, in predhodno zavrnitev prvotnega zahtevka za določitev zaščitnega ukrepa.

Zoper odločbe o obrnitvi legitimacije za vložitev tožbe se je mogoče pritožiti samo v povezavi s pritožbami zoper odločbe o zahtevanih ukrepih; odločbe o zavrnitvi obrnitve so dokončne in pravnomočne.

Pritožb zoper odločbe, ki odrejajo zaščitne ukrepe, vključno s tistimi, ki določajo obrnitev legitimacije za vložitev tožbe, ni mogoče vložiti pri vrhovnem sodišču, brez poseganja v zadeve, v katerih je pritožba vedno dopustna.

Stranka, ki v postopku ne uspe, in vsak, ki ni stranka v postopku, vendar ima zaradi zaščitnega ukrepa neposredno ali posredno škodo, lahko izpodbija navedeni ukrep.

Za obravnavo pritožbe je pristojno drugostopenjsko sodišče v sodnem okrožju, kjer je sodišče, ki je izdalo sporno odločbo.

Pritožbo je treba vložiti v 15 dneh od dneva uradnega obvestila o odločbi. Če je namen pritožbe ponovna presoja evidentiranih dokazov, se rok podaljša za deset dni.

Pritožba zoper odločbo, ki ukrep brez pridržkov zavrača ali ga ne določa, ima odložilni učinek. V drugih primerih ima samo devolutivni učinek.

Dodatne informacije

Dodatne informacije so na voljo na naslednjih spletiščih:

[Pravosodni portal](#)

[Generalni direktorat za pravosodno politiko](#)

[Portal CITIUS](#)

[Podatkovna zbirka pravnih dokumentov](#)

[Portugalski Uradni list](#)

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zaradi izstopa Združenega kraljestva iz Evropske unije države članice posodablajo strani z nacionalno vsebino na tem spletišču. Če spletna stran vključuje vsebino, ki še ne odraža izstopa Združenega kraljestva, je nenamerna in jo bomo ustrezno odpravili.

Zadnja posodobitev: 30/09/2019